

กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธ
ของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร
The Creating Process of Buddhist Intellectual
for Social Enterprise Operators in Samutsakhon Province

เสกศักดิ์ ขลิบทอง
วิวัฒน์ หามนตรี, เดชา กัปโก*
Seksak Klibtong
Wiwat Hamontee, Decha Kupko
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Email : buddha_mcu16@hotmail.com

Received : March 29, 2019
Revised : April 26, 2019
Accepted : May 15, 2019

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการสร้างทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร และ ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร ระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (In-depth interview) จำนวน ๑๘ คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ๑) แนวทางการพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมด้วยศีล พบว่า มีการยอมรับกฎระเบียบของบริษัท การปลูกจิตสำนึกให้กับพนักงานตระหนักในคุณค่าของตนเองและเพื่อนร่วมงาน สร้างทัศนคติที่ดีนำไปสู่การสร้างประโยชน์ต่อบริษัท และผู้บริหารมีการจัดทำโครงการฝึกอบรมพนักงานให้สามารถเป็นแบบอย่างของความประพฤติที่ดี ด้วยศีล ๒) แนวทางการพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมด้วยสมาธิ พบว่า มีความมุ่งมั่นตั้งใจต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของพนักงาน

* นายเสกศักดิ์ ขลิบทอง Mr. Seksak Klibtong รศ.ดร. วิวัฒน์ หามนตรี, Assoc.Prof.Dr. Wiwat Hamontee, ดร.เดชา กัปโก Dr.Decha Kupko

กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร ๓๐๓

ในบริษัทให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ๓) แนวทางการพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมด้วยปัญญา พบว่า มีการจัดการความรู้ ต่อยอดความคิดสร้างนวัตกรรม การพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงกลยุทธ์ที่ระบุ หรือจัดคนให้ทำงานตรงกับความรู้ ความเชี่ยวชาญของพนักงาน ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามหลักของกฎหมาย และการสร้างเครือข่ายจิตอาสาหรือทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : กระบวนการ, ทุนทางปัญญาเชิงพุทธ, ผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม, จังหวัดสมุทรสาคร

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the creation of intellectual capital of enterprises to society. 2) To develop the Buddhism Intellectual Capital Producing Process in the social entrepreneur in Samutsakorn Province. 3) To propose the guideline for the Buddhism Intellectual Capital Development in the social entrepreneur in Samutsakorn Province. The research methodology was the qualitative research. The Data was collected from the 18 key informants purposely selected by the expert. The tool used for data collection was the structured in-depth interview. The one-by-one interview was used to collect data. The data was analyzed, then presented by descriptive research. The results of this research found that: 1) The guideline for the Buddhism Intellectual Capital Development in the social entrepreneur by using the training in higher morality-it was found that the rules of the company were accepted. The employees were trained to be aware of the self-value as well as the value of their colleagues. The staffs were introduced the good attitude which was useful for the company. The leaders provided the training program to be good staffs by following the precepts. 2) The guideline for the Buddhism Intellectual Capital Development in the social entrepreneur by using the training in higher morality-it was found that it was determination to develop the human capital following the goals set. 3) The guideline for the Buddhism Intellectual Capital Development in the social entrepreneur by using the training in higher wisdom-it was found that there were knowledge management, innovation creation, the intellectual capital development following the strategies which

set the right man to the right job, responsibility for social, participation, to follow the laws and to create the volunteer connection including effective teamwork.

Keywords: Process, Buddhism Intellectual Capital, Social Entrepreneur, Samutsakorn Province

บทนำ

โรงงานของผู้ประกอบการธุรกิจ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก การลงทุนจึงมีข้อจำกัด เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต ยังไม่ทันสมัยหรืออยู่ในสภาพไม่สมบูรณ์ ผลเสียจึงเกิดขึ้นกับระบบนิเวศน์ของจังหวัดสมุทรสาครโดยรวม ดังนั้น แนวคิดจิตวิทยาอุตสาหกรรม เพื่อศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ จึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญแก่ผู้ประกอบการ เพราะเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการโน้มน้าวจิตใจคนทำงาน โดยสามารถใช้พลังไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และสามารถปรับปรุงมาตรฐานการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อสังคมของภาคธุรกิจที่มีต่อสังคมและความคาดหวังของสังคมว่า องค์กรธุรกิจควรจะมีผลการปฏิบัติงานที่มีจริยธรรม และรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นระบบเศรษฐกิจแบบ SMEs ที่เป็นการรับซื้อเศษวัสดุที่เหลือจากระบบการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมหลัก มาช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น นับเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของประเทศไทย ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙)^๑ และสืบเนื่องต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่มุ่งพัฒนาสังคมสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันขยายกรอบแนวคิดของทุนทางปัญญาผ่านกระบวนการเรียนรู้ของคน ซึ่งความรู้เกี่ยวกับทุนทางปัญญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประโยชน์แก่ประเทศชาติ โดยพัฒนานวัตกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพและเสถียรภาพของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้เป็นกลไกที่สนับสนุนดำเนินนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๒

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙), (กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๕), หน้า ๓๔.

^๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.nesdb.go.th>, [๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร ๓๐๕

กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับการพัฒนาปัญญาของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร มาทำการผสมหล่อหลอมและขึ้นรูปเทเป็นทองแท่งแล้ว นำกลับไปขายให้แก่โรงงานอุตสาหกรรมหลักอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าอุตสาหกรรมการหล่อโลหะเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐาน ที่มีความสำคัญสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย เพราะเป็นการนำเศษวัสดุกลับมาผ่านกระบวนการก่อรูปขึ้นอีกครั้งหนึ่ง (Reproduce) ทั้งนี้การจะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหล่อโลหะในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ศึกษาและเข้าถึง CSR ได้ จะต้องส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหล่อโลหะในจังหวัดสมุทรสาครเหล่านั้น รู้จักการสร้างทุนทางปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนาควบคู่กันไปด้วย ซึ่งกระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาปัญญาของผู้ประกอบการกิจการในจังหวัดสมุทรสาคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการสร้างทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม
๒. เพื่อพัฒนาระบบการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร
๓. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาระบบการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๑) ปัจจัยการสร้างทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ประกอบด้วย
 ๑. ความรับผิดชอบเกี่ยวกับผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Accountable)
 ๒. ความโปร่งใสในการตัดสินใจและกิจการที่ดำเนินการ (Transparent)
 ๓. การมีคุณธรรม/จริยธรรมในการดำเนินการ (Ethical Behavior)
 ๔. การคำนึงถึงความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Interests of Stakeholders)
 ๕. การปฏิบัติตามกฎหมาย (Rule of law)
 ๖. การให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน (Human Rights)
 ๗. การเคารพต่อข้อกำหนดและแนวปฏิบัติระหว่างประเทศ (International Norms)

๒) หลักธรรมเพื่อการพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วยหลักไตรสิกขา ๓ ซึ่งเป็นขั้นการพัฒนาคนอย่างสมบูรณ์แบบและในขั้นนี้เป็นการศึกษาเรื่องศักยภาพของมนุษย์ ได้แก่

๑. ศีล เป็นการฝึกพฤติกรรมโดยมีวินัยเป็นเครื่องมือในการฝึก
 ๒. สมาธิ เป็นการฝึกด้านจิต ฝึกด้านคุณธรรม ความมีจิตเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 ๓. ปัญญา เป็นการฝึกในด้านการรู้ การพิจารณา การไตร่ตรองหาเหตุผล
- ๓) กระบวนการพัฒนาทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการ^{๓)} ประกอบด้วย
๑. ทุนมนุษย์ (Human Capital)
 ๒. ทุนทางสังคม (Social Capital)

๒. ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๒.๑ การวิจัยเอกสาร เพื่อศึกษากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร มีขอบเขตดังนี้

๑) แหล่งที่มาของเอกสารที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมจากแหล่งที่มา ดังต่อไปนี้

๑. เอกสารจากห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา สภาวิจัยแห่งชาติ และห้องสมุดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

๒. เอกสารจากระบบสืบค้นจากฐานข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับกระบวนการสร้างทุนทางปัญญา ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ (Human Capital) ทุนทางสังคม (Social Capital)

๒.๒ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านโรงงานหล่อโลหะ ๒ แห่ง และบริษัทเอกชน ๒ แห่ง ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร แต่ละโรงงานมีผู้ประกอบการ จำนวน ๖ คน ได้แก่ หัวหน้าแผนก หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้ากรรมกร จำนวน ๕ คน และเจ้าของกิจการ ๑ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๘ คน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการสร้างทุนทางปัญญา เพราะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาปัญญาของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

^{๓)} ชัชวาล ทัดศิวิฐ, ความรับผิดชอบด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Corporate Human Resource Responsibility), (กรุงเทพมหานคร: คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๒.

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาในโรงงานที่มีผู้ประกอบการ ทั้งที่เป็นหัวหน้าแผนก หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้ากรรมกร และเจ้าของกิจการที่ดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมหล่อโลหะ ในจังหวัดสมุทรสาคร

๔. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กำหนดระยะเวลาตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๑ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมเป็นระยะเวลา ๑๐ เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เริ่มด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทำการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพภาคสนามตามกรอบคำถามในแบบสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดไว้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านโรงงานหล่อโลหะ ๒ แห่ง และบริษัทเอกชน ๒ แห่ง ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร แต่ละโรงงานมีผู้ประกอบการ จำนวน ๖ คน ได้แก่ หัวหน้าแผนก หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้ากรรมกร จำนวน ๕ คน และเจ้าของกิจการ ๑ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๘ คน โดยนำหลักไตรสิกขา ๓ ประกอบด้วย ศीलสิกขา จิตตสิกขา และปัญญาสิกขาของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบโจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสตรอสและกอบินได้นำเสนอในประเด็นว่า “ในการวิจัยเชิงคุณภาพจำเป็นต้องได้รับการประเมินอย่างแม่นยำ เพื่อต่อยอดถึงความชัดเจนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อว่าผู้อ่านผลงานการวิจัยที่ตีพิมพ์สามารถประเมินคุณค่าของงานวิจัยได้”

^๔ A.Strauss J. and Corbin, *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. (Newbury Park, California, Sage, 1990). p.249.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์ และการพัฒนากระบวนการสร้างทุนทางปัญญา ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานการประชุม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้น เน้นวิธีการแสวงหาความรู้จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth interview) การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก ดังนี้

๑) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาสภาพของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร และแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบกิจการ

๒) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ในการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร

๓) การสังเกต ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม หรือผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ประกอบด้วยหัวหน้าแผนก หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้ากรรมกร

๔) การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑) แบบสัมภาษณ์ (interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth interview) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร

๒) การสร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างทุนทางปัญญา และหลักไตรสิกขา ๓ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างทุนทางปัญญา และนำมาร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์ เกี่ยวกับความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ ในส่วนของความสอดคล้องกับเนื้อหาและทฤษฎี และนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ต่อจากนั้น นำแบบสัมภาษณ์และข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง

กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร ๓๐๙

๓) ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างทุนทางปัญญา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๔) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๕) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

๖) สร้างแบบสัมภาษณ์จากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยประกอบ

๗) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ทำการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ มีขั้นตอน ดังนี้

๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับไตรสิกขา ๓ ซึ่งมีปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา เป็นต้น

๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการสร้างทุนทางปัญญา เช่น หนังสือที่เกี่ยวกับการสร้างทุนทางปัญญา รายงานการวิจัย และดัชนีนิพนธ์ เป็นต้น

๓) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการสร้างทุนทางปัญญาที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยให้มีความสัมพันธ์ครอบคลุมกับหัวข้อการวิจัย

๒) ร่างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓) นำแบบสัมภาษณ์กลุ่มอย่างี่สร้างขึ้นปรึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขความเหมาะสม และความชัดเจนของถ้อยคำเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

๔) นำแบบสัมภาษณ์กลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้คำแนะนำ

๕) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๔) ข้อมูลเชิงคุณภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึกแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) ตามกำหนดในปฏิทินการสัมภาษณ์ โดยติดต่อประสานงาน เพื่อยืนยันกำหนดการสัมภาษณ์ทุกครั้ง และทำการบันทึกในเอกสารโดยผู้ทำการศึกษาวิจัยเองทุกโรงงาน หากผู้ทำการสัมภาษณ์ประสงค์จะบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง

๒. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

๑) ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวัน เวลา ที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับขอเอกสารต่างๆ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒) ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่โรงงานหล่อโลหะ ๓ แห่ง คือ ประกอบด้วย ๑) บริษัท วี แอนด์ บี มาร์เก็ตติ้ง กรุ๊ป จำกัด ๒) บริษัท พัฒนาอินเตอร์พาร์ท จำกัด ๓) บริษัท จิระเมทัลเวิร์ค (1994) จำกัด จำนวน ๑๘ คน

๓) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observations) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์

๔) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนอุปกรณ์^๕ ในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ แล้วทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับหัวหน้าแผนก หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้ากรรมกร และที่สำคัญการสัมภาษณ์จะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตมาพรรณนาได้^๖

^๕ D. Silverman, *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, (London and Sage. 2010). p.90.

^๖ J. W. Creswell, *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions*. Op.cit. (2010). p.121.

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร” เป็นการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการประชุม เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการของกระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นหัวข้อ ดังนี้

- ๑) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้างทุนทางปัญญา
- ๒) ศึกษาแนวคิดทุนทางปัญญาเชิงพุทธ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา ๓ ตามหลักคำสอนในพระไตรปิฎก
 - ๓) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกิจการเพื่อสังคม แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวคิดทฤษฎีด้านประกอบการอุตสาหกรรม และแนวคิดอุตสาหกรรมหล่อโลหะ
 - ๔) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาทำการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานกับระดับการปฏิบัติที่มีต่อกระบวนการสร้างทุนทางปัญญา
 - ๕) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎี โดยเฉพาะทฤษฎีทุนมนุษย์ มองว่าบุคลากรในองค์กรไม่ได้เป็นเพียงต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายที่องค์กรต้องจ่ายเป็นค่าจ้างค่าตอบแทนเท่านั้น แต่มนุษย์เปรียบเสมือนหนึ่ง “ทุน” ที่สามารถทำให้งอกเงยเพิ่มคุณค่าขึ้นได้ด้วยการ “พัฒนา” และจะได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าด้วย ดังนั้น บทบาทของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงอยู่ที่การลงทุนพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากรขององค์กร^๗

เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย หน่วยงาน องค์กร ชุมชน ปัจเจกบุคคล แล้วทำการสรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

^๗ ฌาน ธรรมวิจารณ์, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ”, ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐).

ผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ข้อ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

๑. สภาพการสร้างทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม พบว่า ผู้บริหารมีกระบวนการผลิตและระบบการจัดการของเสียจากโรงงาน ปฏิบัติตามโครงการที่มีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ มีการจัดทำโครงการรณรงค์ไม่ทิ้งขยะภายในโรงงานและชุมชน สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน วัด และชุมชน มีการตรวจประเมินมาตรฐานโรงงานให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ผู้บริหารหัวหน้าฝ่าย และชุมชนมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใส ยึดหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ อันเป็นกลไกต่อเนื่องของกฎหมายโรงงาน และจริยธรรมทางธุรกิจ โดยที่แท้ ผู้บริหารมีการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของพนักงาน

๒. การพัฒนากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

๑) กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธเกี่ยวกับทุนมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ๓ พบว่า มีการใช้ศีลเป็นตัวกำหนดให้เป็นกฎ กติกา ระเบียบวินัยหรือข้อบังคับในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพนักงาน มีการส่งเสริมให้พนักงานได้ฝึกสมาธิ เพื่อให้พนักงานมีสติในการทำงาน และมีการระดมสมอง คิดวิเคราะห์ แยกแยะตามเหตุปัจจัย หาเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการบริหารความขัดแย้ง

๒) กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธเกี่ยวกับทุนทางสังคมตามหลักไตรสิกขา ๓ พบว่า มีการแลกเปลี่ยนความรู้และความสัมพันธ์ช่วยให้แต่ละบุคคลเข้าถึงความรู้และทักษะต่างๆ มีการเสริมสร้างจิตสำนึกตั้งแต่ระดับผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย พนักงานทุกคนให้มีความรัก ความผูกพันถึงความเป็นเจ้าของบริษัทร่วมกัน และมีการยกระดับความรู้ ความสามารถ และทักษะของพนักงาน และมีการพัฒนาโดยปรับเปลี่ยนขีดสมรรถนะกำลังคน ที่มุ่งเน้นงานฝึกอบรมให้พนักงานยึดมั่นในกฎระเบียบของบริษัท มีความซื่อตรง เป็นธรรม เสียสละเพื่อบริษัทและมีการบูรณาการกับส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย ภายใต้กิจกรรมการสร้างความผูกพันของทุนทางโครงสร้าง ที่จะรักษาสมาชิกที่ดีมีฝีมือไว้กับบริษัท ตลอดถึงยึดหลักการและการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความจำเป็นของพนักงาน สถานการณ์ การจัดโครงสร้าง การบริหารโดยยึดกระบวนการบริหารพนักงานเป็นหลักในกระบวนการพัฒนาที่ศรัทธา

๓. แนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

๑) แนวทางการพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมด้วยศีล พบว่า มีการยอมรับกฎระเบียบของบริษัท การปลุกจิตสำนึกให้กับพนักงานตระหนักในคุณค่าของตนเองและเพื่อนร่วมงาน สร้างทัศนคติที่ดีนำไปสู่การสร้างประโยชน์ต่อบริษัท และผู้บริหารมีการจัดทำโครงการฝึกอบรมพนักงานให้สามารถเป็นแบบอย่างของความประพฤติได้ด้วยศีล

๒) แนวทางการพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมด้วยสมาธิ พบว่า มีความมุ่งมั่นตั้งใจต่อการพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพของพนักงานในบริษัทให้เป็นตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๓) แนวทางการพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมด้วยปัญญา พบว่า มีการจัดการความรู้ ต่อยอดความคิดสร้างนวัตกรรม การพัฒนาทุนทางปัญญาเชิงกลยุทธ์ที่ระบุ หรือจัดคนให้ทำงานตรงกับความรู้ ความเชี่ยวชาญของพนักงาน ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามหลักของกฎหมาย และการสร้างเครือข่ายจิตอาสาหรือทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๑ องค์ความรู้ในการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๑ แสดงให้เห็นองค์ความรู้ของการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร ดังมีรายละเอียด ดังนี้

๑. **ความรับผิดชอบต่อสังคม** คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรม และการจัดการที่ดี โดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับใกล้และไกล อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น เป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจและสังคม อันจะนำไปสู่ความอยู่รอดโดยรวมและรายได้ที่มั่นคงและมีบูรณาการองค์ความรู้

กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร ๓๑๕

และภูมิปัญญาไทย หลักไตรสิกขา ๓ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินกิจการมีความเป็นอัตลักษณ์พิเศษของคนไทย

๒. การมีส่วนร่วม คือ มีการยอมรับในตัวผู้บริหารจากพนักงานและแผนกต่างๆ เปิดโอกาสให้เข้าสู่กระบวนการพัฒนาในการร่วมกันทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมของพนักงานจึงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายในเวลาเดียวกัน มีการปลูกฝังความสามัคคีในหมู่คณะ การรวมพลังกันเพื่อทำกิจกรรม ด้วยความพร้อมเพียงกัน ยึดถือเป้าหมายและความสำเร็จของบริษัทเป็นหลัก มีเครือข่ายจิตอาสาทยอยกันทำให้มีช่องทางในการพัฒนาได้มากสะดวกและรวดเร็วขึ้น เมื่อสามารถสร้างนวัตกรรมฯ จะส่งผลต่อส่วนรวมก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกันพัฒนาต่อยอด เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของการวิจัยและพัฒนาทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน

๓. กฎหมาย มีมาตรการที่เข้มงวดเกี่ยวกับผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการกำกับดูแลเข้าไปให้ความรู้ในด้านเกณฑ์และแนวปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมโรงงาน ด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และยุติธรรม โดยบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาไทย เพื่อกระตุ้นให้พนักงานนำความรู้ ความสามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างนวัตกรรมสินค้าหรือบริการ

๔. เครือข่ายจิตอาสา มีการสร้างเครือข่ายจิตอาสา ทำการพัฒนาทุนมนุษย์โดยการสร้างเครือข่ายและบูรณาการกับส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้น มีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา ๓ เพื่อสร้างกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบสาธารณะ ให้พนักงานมีความอดทน มีกำลังใจ มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนา ยึดถือเป้าหมายและความสำเร็จของบริษัทเป็นหลัก มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมจังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ผู้บริหารโรงงานควรมีการทำกิจกรรม CSR (Corporate social responsibility) ที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการผลิตและระบบการจัดการของเสียจากโรงงาน และควรมีการสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการนำเทคโนโลยีมาสร้างนวัตกรรม

๒) ผู้บริหารโรงงานควรมีการตรวจประเมินมาตรฐานโรงงาน ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการส่งเสริมค่านิยมของบริษัทและให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และควรมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่

๓) ผู้บริหารควรมีการดำเนินการตามหลักคุณธรรมจริยธรรม ธรรมาภิบาล และหลักนิติธรรม จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้พนักงานยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรัก ความสามัคคี

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ผู้บริหารโรงงานควรมีการปฏิบัติตามโครงการที่มีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ โครงการรณรงค์ไม่ทิ้งขยะภายในโรงงานและชุมชน และควรมีการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ในท้องถิ่น วัด และชุมชนใกล้เคียง กิจกรรมที่สนับสนุนนั้นเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม

๒) ผู้บริหารโรงงานควรมีแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมในมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 26000 ที่ได้รับไว้ว่า การดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคม มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างผลได้สูงสุด ในความ ท่วมเทของกิจการ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๓) ผู้บริหารโรงงานควรมีการนิมนต์พระมาแสดงธรรม หรือมีการฝึกอบรมพนักงานให้ตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ๓ ของผู้ประกอบการ กิจการเพื่อสังคม ในประเทศไทย

๒) ควรทำการศึกษาวิจัยตัวแบบเชิงยุทธศาสตร์ของทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการกิจการ เพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร

๓) ควรทำการศึกษาวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการจัดการทุนทางปัญญากับการ จัดการความรู้ของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในจังหวัดสมุทรสาคร

๔) ควรทำการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการทุนทางปัญญา วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำ ในอุตสาหกรรมหล่อโลหะของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ในเขตภาคกลาง

บรรณานุกรม

ชัชวาล ทัดศิวิชัย. ความรับผิดชอบต่อด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Corporate Human Resource Responsibility). กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๒.

มาน ธรรมวิจารณ์. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ”. *คุณนิตินิพนธ์ปริญาปริญญาดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

กระบวนการสร้างทุนทางปัญญาเชิงพุทธของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมในจังหวัดสมุทรสาคร ๓๑๗

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**

แห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๕.

_____. ความมั่นคงทางสังคมหรือหลักประกันทางสังคม ปี พ.ศ. ๒๕๕๓.

A. Strauss and J. Corbin. **Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques.** Newbury Park, California, Sage, 1990.

Creswell, J. W. **Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions.** Op.cit., 2010.

Silverman, D. **Doing Qualitative Research: A Practical Handbook,** London, and Sage., 2010.

เว็บไซต์

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.nesdb.go.th>, [๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].